

LITERATÚRA

- KADLEČÍK, I.: Legenda o odplate a hriechu. In: *Slovenské pohľady*, roč. 86, 1970, č. 2, s. 121 – 123;
KRNOVÁ, K.: Na hrane pôvodných možností (Pivnica plná vlkov). In: *Život a dielo Ladislava Ťažkého*. Nitra, 1994, s. 104 – 114;
NOGE, J.: Sila osudu a sila prózy. In: *Pravda*, roč. 50, 5. 11. 1969, s. 5;
PETRÍK, V.: Pivnica plná vlkov ako románový typ. In: *Romboid*, roč. 5, 1970, č. 1, s. 53 – 55;
ŠTEVČEK, J.: Románový mýtus o súčasnosti. In: *Smena*, roč. 22, 17. 10. 1969, s. 7;
ŠTEVČEK, P.: Román pred rozpadom. In: *Mladá tvorba*, roč. 14, 1969, č. 9, s. 53 – 55.

Vladimír Barborík

POZNÁMKY NA EPOS – básnická zbierka Ľubomíra Feldeka (1936). Vyšla v roku 1980 v edícii ERB vo vydavateľstve Smena. Je autorovou piatou básnickou zbierkou, doslov k nej napísal Viliam Turčány.

Zbierka je komponovaná do štyroch oddielov, z ktorých prvý a tretí možno označiť za monotematické a práve tieto dva celky majú aj samostatné pomenovanie. Obsahom prvého oddielu je juvenília Sulamit, Sulamit, obsahom tretieho, nazvaného Piesne piesní, sú básne s ľubostným a erotickým obsahom.

Poznámky na epos posúvajú dovtedajšiu poetiku Feldekových básní na hranicu medzi epickým a lyrickým reflektovaním sveta a situácie básnického subjektu. Napriek tomu posunu sa v nich objavuje podstatná časť charakteristík autorovej lyrickej poézie. Kompozícia zbierky a tematický dôraz na prvý a tretí oddiel, vyjadrený ich pomenovaním, ukazuje na pokračovanie autorovho záujmu o tému rozmanitých podôb partnerstva medzi mužom a ženou. Reflexiá spisovateľskej pozície subjektu jednotlivých básní najmä druhého a štvrtého oddielu, reflexia umenia ako súčasť života, orientácia na každodennosť, to všetko potvrdzuje, že aj v Poznámkach na epos platí rovnica, ktorej základné prvky Feldek formuloval najmä v zbierkach Kriedový kruh (1970) a Dvaja okolo stola (1976) a v ktorej slová život-láska – báseň-krása fungujú ako synonymá a ako konštanty básnikovej predstavy o ľudskej existencii. Život sa v týchto konštantách prezentuje v podobe neustále sa obnovujúcej súhry minulého zážitku a odhadovanej budúcnosti, ako sprítomňujúce sa včera a zajtra, ako zlievanie sa časových dimenzií životného sveta, ako návrat, odchádzanie a dobiehanie, ale aj ako ustrnutie času.

Názov zbierky odkazuje na reflexiu epickej podstaty ľudskeho sveta, na ľudský príbeh, tematizovaný v obraze životnej cesty, ako putovanie rozmanitými životnými časmi a životnými situáciami. Usporiadujúcim princípom v taktó nastolenom „príbehu“ je motív hľadania, strácania a nachádzania. V juvenílii, ktorá svojím názvom referuje na najstaršie zdroje ľudskej kultúry, má tento motív podobu kontrastu medzi hyperbolizovanou prítomnosťou („je ťa plné mesto“) a radikálne nastolenou neprítomnosťou („iba jedna chýba / iba ja som navyše“). Odpoveďou – nájdením je cyklus Piesne piesní a jej potvrdením báseň Piesne piesní z Feldekovej nasledujúcej zbierky Plakať je krásne (1990), ktorá obsahuje aj autorove prebásnenie časti biblickej Veľpiesne. V druhom a treťom oddiele zbierky má motív hľadania podobu preskúšavania možností vzniku a výsledného tvaru básne (Slivková záhrada), hľadania optimálneho umeleckého tvaru, ale aj hodnoty človeka (Vladimír

Kompánek páli svoje sošky), podobu hľadania produktívnej rovnováhy v napätom vzťahu medzi majstrovským a žiackym, (variovanie významov spojenia „*idú po nás*“ v básni Alba pre Albína), otcovským a synovským (Biftek s vajcom jedného kovboja, Báseň s pomarančom, Parkujúci na Václaváku), materinským a synovským (Slovenská madona), mužsko-ženským v manželstve (Už a Ešte) či podobu navzájom ústretového pohybu života a smrti (Čítam časopis a značím si, Smrť obyčajného človeka, Cesta dlhá sotva päť kilometrov, Banícke zaškolenie). Invariantnou vlastnosťou tohto hľadania – putovania je pohyb v dvoch verziách: pohyb ako fyzické premiestňovanie v priestore a pohyb ako pohnutie mysle, ducha a tvorivosti. Toto všetko je v jednotlivých textoch zbierky tesne zviazané so stavom subjektu básní a predstavuje jeho výpoveď o vlastnom prežívaní sveta. Takáto orientácia na subjekt a akcentácia jeho optiky, cez ktorú čitateľ nazerá na textový svet, je výrazným lyrickým príznakom a dáva epickému obsahu lyrický tvar. Epos/príbeh života, ktorý sa rodí ako napätý dialóg medzi mužom a ženou, dieťaťom a rodičom, učiteľom a žiakom, umelcom a publikom, životom a smrťou, je zachytený v poznámkach, ktoré majú podobu chvejivej rovnováhy epického a lyrického princípu.

Poznámky na epos potvrdzujú, že podobne ako predchádzajúca lyrická poézia má aj Feldekova verzia epizujúceho básnenia principiálne dialogický charakter. Presvedčenie z Kriedového kruhu, že „*život možno žiť len dvakrát*“, ako konštrukčný princíp sa premietajú aj do básne tejto zbierky. Má podobu života prežívaného vo dvojici, s tými druhými, života prežívaného aktuálne i v spomienke, života žitého a života zobrazeného v umeleckých textoch, ktoré tiež navzájom komunikujú. Juvenília Sulamit, Sulamit je návratom k básnickým začiatkom, ale aj presahom k rozprávke Zlatúšik, pretože tajomné „volanie“ Zlatúšik ako spredmetnený ľudský cit je variantom Sulamit ako symbolu ženy, objektu ľúbostnej túžby. Vladimír Kompánek rozhodujúci o osude „svojich sošiek“ je akoby verziou rezbára Beňa z Medvedzia zo zbierky Kriedový kruh a Sulamit, Sulamit spolu s Piesňami piesní sú „predhovorom“ Piesne piesní z knižky Plakať je krásne, ktorá spätne spoluurčuje ich zmysel, a „predpoveďou“ zbierky Milovanie v pokročilom veku (1999). Nad tým všetkým sa ako významový oblúk uskutočňuje dialóg všedného a sviatočného, každodenného a „archetypálne vznešeného“ (P. Zajac), ako jeden zo základných dialógov, z ktorých sa produkuje ľudská kultúra.

VYDANIE

Poznámky na epos. Bratislava, 1980.

LITERATÚRA

BÍLIK, R.: *Lubomír Feldek*. Bratislava, 2000;

Viliam Marčok číta Ľubomíra Feldeka. In: *Romboid*, roč. 17, 1982, č. 6, s. 14 – 17;

ZAJAC, P.: *Tvorivosť literatúry*. Bratislava, 1990.

René Bilík